

Evropská společnost pro rurální sociologii

Před vlastní informací o činnosti Evropské společnosti pro rurální sociologii je nutné vysvětlit pozici této společnosti v mezinárodním rámci.

Mezinárodní sdružení pro rurální sociologii (International Rural Sociology Association) je sdružením pěti významných vědeckých společností:

- Evropské společnosti pro rurální sociologii (European Society for Rural Sociology)
- Sociologické společnosti venkova (Rural Sociological Society)
- Sdružení Rurální sociologie latinské Ameriky (Latin American Rural Sociology Association)
- Asijské Sociologické společnosti venkova (Asian Rural Sociological Association)
- Australské a oceánské sítě (Australian and Oceanian Network).

Jednotlivé výše zmíněné společnosti se postupně začleňovaly do společenství (poslední Australská a Oceánská síť v roce 1996), jemuž daly základ Sociologická společnost venkova (Rural Sociological Society) a Evropská společnost pro rurální sociologii (European Society for Rural Sociology). Stalo se tak v roce 1962, tedy po dvaceti šesti letech od založení Sociologické společnosti venkova (RSS) a pět let po ustanovení Evropské společnosti pro rurální sociologii (ESRS), kdy RSS pořádala ve Washingtonu každoroční setkání představitelů společnosti, na němž došlo k začlenění ESRS. Jejich první společnou aktivitou byla a dodnes je organizace mezinárodních konferencí zaměřených na rurální sociologii.

Od roku 1964, kdy proběhl první Světový kongres rurální sociologie ve Francii (Paříž), se kongresy konají každý čtvrtý rok. Dodnes proběhlo již deset ročníků světového kongresu pro rurální sociologii: 1964 ve Francii (Paříž), 1968 v Enschede (Nizozemí), 1972 v Baton Rouge (Louisiana, USA), 1976 v Toruni (Polsko), 1980 v Mexiko City (Mexiko), 1984 v Manille (Filipíny), 1988 v Boloni (Itálie), 1992 v Panamě (USA), 1996 v Bukurešti (Rumunsko) a 2000 v Riu de Janeiro (Brazílie). V současné době společenství (INRA) připravuje jedenáctý světový kongres, který se uskuteční ve dnech 25.–30. července 2004 v Trondheimu v Norsku a vyhlášené téma zní „Globalisation, risks and resistance“.

Aktivity sdružení pro rurální sociologii (IRSA), jejichž vrcholem jsou právě setkávání odborníků na světových kongresech, jsou, dle stanov společnosti, zejména koordináčního charakteru ve vztahu k jednotlivým tzv. regionálním společnostem (ESRS, RSS, ALARSU, ARSA, AON). Každá regionální společnost je autonomní, řídí se svými stanovami, volí si své předsedající zástupce a or-

ganizuje dílčí aktivity. President a další činovníci sdružení IRSA jsou voleni z řad členů regionálních společností. Pro poslední volební období 2000–2004 byl prezidentem sdružení zvolen Frank Vanclay (Austrálie – zastupující AON), prvním viceprezidentem Alessandro Bonanno (USA – zastupující RSS) a druhým viceprezidentem Imre Kovach (Maďarsko – zastupující ESRS).

Evropská společnost pro rurální sociologii (založená v roce 1957) si vytkla pět cílů:

- podporovat rozvoj rurální sociologie
- pěstovat vztahy mezi rurálními sociology, avšak i s odborníky dalších vědeckých oborů vztahujících se k rurální sociologii a praktiky se zájmem o zemědělství, venkov a životní prostředí
- podporovat mezinárodní spolupráci a výměnu informací a zkušeností získaných sociologickým výzkumem venkova
- zajišťovat evropská diskusní fóra zaměřená na sociální změnu venkova
- „vychovávat“ mladé vědce pro budoucí spolupráci na mezinárodní úrovni.

Konkrétní aktivity, jimiž společnost (ESRS) naplňuje jednotlivé cíle, mají dvojí charakter – jednak společná setkávání členů a dalších zájemců o problematiku (např. evropské kongresy, letní a podzimní školy doktorských studentů), a jednak publikačního a informačního charakteru (publikování statí a dalších informací o aktivitách členů společnosti a společnosti samé).

Již více než čtyřicet let vydává ESRS vědecký časopis *Sociologia Ruralis*. Česká republika má v redakčním kruhu také zástupce, M. Lošťáka z Katedry humanitních věd České zemědělské univerzity v Praze.

Podrobnější informace (zpravidla organizačního charakteru) společnost poskytuje v elektronické podobě na webovských stránkách (www.esrs.hu).

Dále společnost pravidelně organizuje setkávání určená členům i nečlenům společnosti, kteří se zabývají problémy venkova a zemědělství. Jde o Konferenci ESRS pořádané pravidelně jednou za dva roky a Letní a Podzimní školy určené pro doktorské studenty a mladé výzkumníky (pozn.: Podrobnější informace o konané Podzimní škole v Praze naleznete v tomto čísle ZE).

V čele společnosti předsedá prezident a členové výkonného výboru. Jsou voleni na tři roky a v současné době (volební období 2001–2003) je prezidentkou Hilary Tovey (Velká Británie), viceprezidentem Christian Deverre (Francie) a dalšími členy výkonného výboru jsou Alenka Verbole (Slovinsko), Mariann Villa (Norsko), Krzysztof Gorlach (Polsko), Manuel Moreira (Portugalsko) a Leo Granberg (Finsko).

Členem společnosti se může stát kdokoli se zájmem, ať už odborným či jen osobním, o problematiku sociologie venkova a zemědělství. Žádost o členství je možné podat elektronicky prostřednictvím firmy Blackwell Publishing (<http://www.blackwellpublishing.com/journals/soru/member.htm>) a případné dotazy a podrobné informace naleznete na adrese: membershipservices@blackwellpublishers.co.uk. Výše ročního členského poplatku se různí regionálně a dle statutu člena. Poplatek běžného, nezvýhodněného členství činí 47 £, zvýhodněné členské poplatky jsou určeny studentům (20 £) a těm, kteří jsou již členy některé z dalších regionálních společností (RSS, ALARSU, ARSA, anebo AON).

Zaměříme-li pozornost na publikační aktivity společnosti, je nutné v první řadě zmínit vědecký časopis, který společnost vydává od roku 1960 – Sociologia Ruralis. Je zaměřen na sociální vědy, sociologii venkova nevyjímaje. Hlavním cílem časopisu je reflektovat rozdílnosti a zkušenosti z výzkumu v sociálních vědách v Evropě a respektovat při tom sociální, ekonomické, politické a kulturní aspekty venkovského prostoru. Ačkoli publikované odborné stati mají zpravidla sociologický charakter, prostor je dán i textům nesociologickým, textům souvisejícím s problematikou venkovského prostoru. Jednotlivé články jsou zaměřeny na:

- a) rozvoj teorií
- b) nové metodologické přístupy
- c) politické otázky
- d) empirický výzkum.

Další informace o aktivitách členů společnosti a společnosti samotné lze získat na webovských stránkách společnosti (www.esrs.hu). Ty jsou určeny nejen pro získání základních informací společnosti a možnost přihlásit (příp. obnovit) členství, ale zejména k informování členů společnosti o novinkách (pozn.: Archiv starších informací pro členy je přístupný na adrese <http://cc.joensuu.fi/~alma/esrs>). Stránka však není a v budoucnu zřejmě ani nebude užívána k interaktivním diskusím.

Mezi vrcholná setkávání pořádané ESRS řadíme evropské kongresy. Jde o obdobu světových kongresů konaných společností IRSA. Avšak evropské kongresy jsou pořádané častěji, až na výjimky se konají jednou za dva roky. Čeští sociologové venkova se jich zúčastňují pravidelně až od roku 1991. Jednalo se o XIV. Kongres, který se uskutečnil v Giesenu (Německo), dále následovaly kongresy v roce 1993 ve Wageningen (Nizozemí), 1995 v Praze (ČR), 1997 v Chanii (Řecko), 1999 v Lundu (Švédsko), 2001 v Dijonu (Francie).

V současnosti se intenzivně připravuje kongres, který se bude konat ve Sligu (Irsko), a to ve dnech 18.–22. srpna a zvoleným tématem je „Práce, volný čas a rozvoj současného evropského venkova“. Program konference je rozčleněn do pěti základních tematických okruhů:

1. Hospodaření a potravin
2. Historie, globalizace, volný čas a turismus
3. Geografie venkova a životní prostředí
4. Venkovská společnost, sociální struktury a rozvoj venkova
5. Rozvojové (politické) strategie.

Každý z těchto tematických okruhů je dále specifikován do čtyř až osmi dílčích problematik, které budou diskutovány v pracovních skupinách. Jednotlivé problematiky jsou rozpracovány pro pracovní skupiny následovně (v závorkách vedoucí pracovní skupiny).

První okruh je rozčleněn do šesti témat zaměřených na:

- a) přeměnu rodinných hospodářství s důrazem na změnu hospodaření v moderní době (Ch.B. Hennon, B. Hildn-brad)
- b) hospodaření a spotřebu potravin s ohledem vztah ak-térů produkujících a konzumujících potravinu přerušo-vaný „prostředníky“, zejména supermarkety (J.R. Mau-león, G. Brunori)
- c) vliv aktivity hnutí podporujících alternativní zeměděl-ství na venkově (M. Reed)
- d) roli a důležitost malých producentů potravin (C. Sage)
- e) práci, dovednosti a jejich získávání pro diverzifikaci v zemědělství v severských zemích (Y. Chiffolleau, J. Ewert)
- f) problémy a perspektivy agroturismu (A.M. Jervell, G.T. Kvam).

Druhý okruh čítá šest pracovních skupin zaměřených na:

- a) historii venkova a jeho rozvoj ve 20. století (T. Valuch)
- b) pojetí rurality v evropském kulturním kontextu (M.C. Sil-va, A.V. de Lima)
- c) globalizaci a odporu vůči ní se zaměřením na proces individualizace v evropském venkovském prostoru (K. Gorlach, P.H. Mooney)
- d) volný čas a turistika ve venkovském prostoru
- e) venkovský turismus a jeho rozvoj (A. Verbole, D. Ko-vács, A. Koutsouris)
- f) endogenní rozvoj venkova v době globalizace (K. Bruc-kmeier).

Třetí okruh, nejméně obsazený pracovními skupinami vzhledem k jejich počtu, dává prostor odborníkům, kte-ří se zabývají:

- a) vnímáním životního prostředí a jeho užíváním při hos-podaření (J. Frouws)
- b) teoretickým uvažováním v přístupech realistů a sociál-ních konstruktivistů o evropském venkově (P. Milbour-ne, T. Marsden)
- c) identifikací a analýzou nových možností lokalit v souvislosti s návazností na jeden z předpokladů Bu-dapešťské deklarace – venkovského prostoru jako místa pro možné experimentování (A. Pilichowski)
- d) zaměstnáním a prací v evropském venkově z geogra-fického pohledu (J. Timar, C. N. Laoire).

Čtvrtý tematický okruh je zastoupen pracovními skupina-mi nejpočetněji (8 pracovních skupin), a to se zaměře-ním na:

- a) demografické změny ve venkovském prostoru (M. Caw-ley)
- b) migraci jako fenomén utvářející a přetvářející charakter venkova (C. Kasimis, A.G. Papadopoulos)

- c) utváření a udržování sociálních sítí v malých, venkovských komunitách (P. Starosta, O. Stanek)
- d) gender jako fenomén ovlivňující venkov (B. Bock, S. Shortall, U. Hoffman-Altmann)
- e) problematiku bydlení, bezdomovectví a s tím spojenou sociální exkluzi (P. Milbourne, P. Cloke)
- f) principy uplatňování občanské společnosti se zaměřením na aktivity nevládních organizací (T. Varley, G. Rajnai)
- g) rozvoj venkova v souvislosti s užíváním informačních technologií (S. Skerratt, M. Warren)
- h) výuku v sociálních vědách a její možnosti a omezení při aplikaci na problematiku venkovského rozvoje (V. Majerová, D. Stehlíková).

Pátý okruh soustřeďuje čtyři pracovní skupiny zaměřené na:

- a) roli sociologů při hodnocení venkovského rozvoje a dalších ukazatelů kvality života (Ch. Ray)
- b) problematiku evropské integrace a proces venkovského rozvoje se zaměřením na východoevropské země (I. Ferto, G. Nemes)
- c) změny v zemědělské politice (J. Allison, P.-H. Feindt, L. Laschewski, P. Lowe)
- d) úlohu vědy, její vliv na utváření zemědělské politiky (H. Brives, Ch. Deverre, N. Perrot).

Práci v těchto pracovních skupinách budou věnovány na konferenci dva dny. Ve třech pracovních skupinách budou své příspěvky prezentovat taktéž čeští odborníci. Ve čtvrtém tématickém okruhu v pracovní skupině V. Majerové a D. Stehlíkové, zaměřené na výuku v sociálních vědách se zaměřením na venkovský rozvoj vystoupí V. Majerová s příspěvkem „Rural Brigdes“, L. Koc-

mánková-Menšíková a B. Hašová s příspěvkem „Experience with rural sociology teaching at Czech University of Agriculture“ a J. Čmejrek s příspěvkem „Political Sciences and Rural Development“. V pátém problematickém okruhu vystoupí M. Lošťák a H. Hudečková s příspěvkem „Implementation of the programme SAPARD: Who might be winners and losers (mastering social action in changing institutional structures)“ v pracovní skupině (vedoucí L. Laschewski, P. Lowe ad.) zaměřené na současné změny v zemědělské politice a E. Kučerová přednese příspěvek „Rural Anticipation of the Welfare State – Czech Republic in Comparison to Post-socialist Europe“ v pracovní skupině K. Bruckmeiera zaměřené v rámci druhého okruhu na rozvoj venkovských lokalit v éře globalizace.

Podrobnější informace lze nalézt na webovské stránce www.sligorural.org.

Pokud bychom chtěli závěrem hodnotit pozici ESRS, využijme k tomu slov její prezidentky. Hilary Tovey na posledním zasedání výkonného výboru společnosti (2001) zdůraznila důležitost rurální sociologie a Evropské společnosti pro rurální sociologii podporující vědecké aktivity v tomto oboru. Prezidentka se výrazně staví do opozice vůči teoretickým názorům, které považují za samozřejmý zánik venkovské společnosti v moderní době a s ním také výzkum venkova. Zkušenosti získané v rámci aktivit ESRS mluví o opaku. Tedy o tom, že otázky, jimiž se rurální sociologie zabývá (spojené s potravinami, lokální a regionální kulturou, identitou a mnoha dalšími) stále nabývají na důležitosti v moderním, globalizovaném světě. Proto se domnívá, že rurální sociologie je jednou ze sociologických disciplín, jejíž sociologický výzkum a teoretické úvahy budou nabývat na významu.

Ing. Eva Kučerová, Česká zemědělská univerzita, Praha, Česká republika